

Reportatge

Fitag: aparador gironí del teatre per vocació

Oriol Torrellas

fotos: Pere Duran

El Festival Internacional de Teatre Amateur de Girona (Fitag), organitzat i finançat per la Diputació de Girona, ha baixat el teló per setena vegada des que l'estiu de 1998 se'n va celebrar la primera edició, amb el nom d'El Pati. Fins a aquest 2007, el festival ha anat creixent en periodicitat, espais escènics, programació, activitats paral·leles, companyies, actors i espectadors. Les xifres d'aquest temps ho diuen tot: era biennal i ara és anual, gairebé un centenar de grups i més d'un miler d'actors hi han passat al llarg d'aquests anys, ha disposat d'alguns dels escenaris més emblemàtics de la ciutat –el Teatre Municipal, la Casa de Cultura, l'església de Sant Domènec, la sala La Planeta, el pati de la Diputació de Girona o la Rambla de la Llibertat– i ha enregistrat més de 5.500 espectadors només en aquesta darrera edició, de la qual trobareu una crítica detallada en una crònica d'aquest mateix número.

En l'horitzó, el Fitag ja treballa perquè el festival del 2008 sigui encara millor que aquest. Tornaran a ser cinc dies, entre les acaballes d'agost i el despuntar del setembre, dedicats plenament al teatre amateur. La feina entre bastidors, aquella que no es veu, no ha fet més que tornar a començar. Com cada any dels nou darrers.

El Pati 1998: la inexperiència

El naixement del que ara és el Fitag es va gestar en una reunió a la Casa de Cultura la primavera de 1998. La idea, que venia de lluny, consistia a dotar el teatre amateur d'un aparador on mostrar els seus treballs, i alhora intentar que la ciutat de Girona

comencés a adquirir un prestigi en el circuit internacional de teatre amateur, una fita que fins llavors no havia aconseguit encara cap ciutat de l'Estat espanyol, tot i que ja hi havia hagut alguna altra iniciativa fallida, com la que s'havia intentat a Sant Feliu de Guíxols. El camp era verge, la voluntat ferma i els recursos econòmics, suficients.

En aquella primera reunió a la Casa de Cultura hi van ser presents l'aleshores director de l'organisme, Marià Busquets; l'impulsor de la idea i en aquells moments director de l'escola de teatre El Galliner, Jep Sánchez; la pedagoga teatral i coordinadora de l'Associació Internacional de Teatre Amateur, Sylvana Gross-Melzer; el cap de l'Oficina de Difusió de la Diputació de Girona, Pere Sánchez, i el periodista Carles Puigdemont, com a assessor extern.

De resultes d'aquelles primeres reunions es va decidir intentar que el festival fos una realitat aquell mateix any, durant el mes de setembre, que de la seva organització i finançament se'n faria càrrec la Diputació de Girona i que se celebrés als diferents espais de què disposava la Casa de Cultura. Acabava de néixer el Festival de Teatre Amateur de Girona, que es va batejar com El Pati, amb motiu de l'espai del mateix nom que hi ha a la Casa de Cultura i que havia d'acollir el gruix de les representacions.

Van ser una primavera i un estiu intensos, de molta improvisació, pròpia d'una primera experiència i gestions fetes a cuita-corrents. Així mateix ho recorda Jep Sánchez, ideòleg i director de les tres primeres edicions de Fitag: «Van fer totes les seleccions a través dels vídeos que ens van enviar els mateixos grups i dels contactes que ens va facilitar l'Associació Internacional de Teatre Amateur. Recordo que només disposàvem del pati de la Casa de Cultura i quan plovia havíem de traslladar corrents els escenaris a La Planeta, perquè es pogués representar i els espectadors no es mullessin».

El Pati es va inaugurar el 5 de setembre de 1998 i es va perllongar fins al dia 11; set dies durant els quals van actuar-hi setze grups de teatre amateur. Les actuacions es combinaren amb tallers –expressió corporal i mim, moviment creatiu...– i sortides culturals. Dues de les companyies eren catalanes, però la resta ja provenien de països tan diversos com Alemanya, Dinamarca, Rússia, Itàlia, Argentina o França.

L'èxit d'aquella primera prova pilot i pionera va sorprendre els mateixos organitzadors. En un primer moment, s'havia previst un preu simbòlic per l'entrada, amb un bo de 500 pessetes que dona-

va accés a dos o tres espectacles, i que mai es van arribar a pagar. Més enllà de la bona acollida per part del públic, El Pati 98 havia aconseguit també el favor de les companyies de teatre amateur, que ja des d'un primer moment el van veure i sentir com un espai de trobada i intercanvi.

La bona acollida d'aquella primera iniciativa va animar la Casa de Cultura i la Diputació de Girona a repetir l'experiència «i es va decidir dotar les comarques gironines d'un festival estable, biennal i de referència que contribuís a millorar el nivell del teatre amateur, mitjançant l'intercanvi d'experiències, de coneixements i de cultures en aquest àgora excel·lent que és el pati de l'antic Hospici de Girona», segons es deia textualment en la presentació d'El Pati 2000.

El Pati 2000: punt de trobada i possibilitats

La segona edició del Fitag, tal i com s'havia anunciat dos anys abans, va tenir lloc el setembre del 2000 al mateix escenari del pati de la Casa de Cultura. L'experiència del primer any va ser decisiva a l'hora de definir el nou format i el nou plantejament del festival, de manera que se'n va incrementar la intensitat i se'n va reduir la durada. O el que és el mateix, es va concentrar el mateix nombre de grups –setze– en menys dies –quatre.

Aquella edició va servir per consolidar el Pati i afegir-hi la sala La Planeta com a espai fix per a representacions, alhora que es van portar alguns espectacles al carrer. En la selecció artística, es va intentar buscar l'equilibri entre les propostes teatrals i els orígens geogràfics.

Fitag 2002: la consolidació

Del 10 al 14 de setembre de 2002 va tenir lloc la tercera edició del Festival de Teatre Amateur de Girona. Havien passat quatre anys des que s'havia posat en marxa la primera edició, al pati de la Casa de Cultura del qual va agafar el nom. En aquella tercera edició es va apostar per ampliar el nombre d'espais per disposar de millores tècniques i capaços de guanyar la batalla a les condicions meteorològiques, tornar a afegir un dia de representacions -en un format de cinc dies que ha durat fins avui- i col·laborar amb l'Ajuntament de la ciutat. Fruit d'aquests canvis acabava de morir El Pati per donar lloc al Fitag, però a més la col·laboració amb l'Ajuntament va propiciar la possibilitat d'utilitzar l'església de Sant Domènec i, per primera vegada, es va estrenar una producció pròpia.

Un cartell de gran qualitat i l'èxit de públic assolit van consolidar definitivament el festival. La posada en escena d'una obra de producció pròpia, basada en *El llibre de la selva*, de Kipling, i interpretada per actors i actrius procedents de grups de teatre amateur de les comarques gironines, van provocar un salt qualitatiu i una dimensió que ja no s'ha abandonat. S'havien assolit amb notable èxit els dos objectius inicials: que Girona es fes un forat en el circuit de teatre amateur de l'Estat i oferir un aparador als grups gironins per exposar els seus treballs i que va permetre que algun d'ells pogués representar les seves obres a Alemanya i Polònia.

Fitag 2004: l'any del Teatre de Guerrilla

La quarta edició del Fitag va estar marcada pel canvi en la direcció artística, que va passar a mans de Teatre de Guerrilla en substitució de Jep Sánchez. El Festival quedava emmarcat així dins el Supermercat de Teatre de Catalunya i adoptava una periodicitat anual. El Fitag 2004 es va celebrar entre els dies 31 d'agost i 4 de setembre i va tenir la participació d'una desena de grups, encapçalats per la companyia Sèmola Teatre, que va ser l'encarregada d'oferir l'espectacle inaugural.

El balanç artístic va ser positiu, encara que es van deixar sentir les queixes d'un bon nombre de grups participants, que van posar en qüestió el model del festival. La nova direcció va eliminar qualsevol activitat paral·lela que no estigués estretament lligada a la mostra. En relació amb el model proposat per Teatre de Guerrilla, el periodista Dani Chicano escriu en l'article titulat «Debat sobre el model del Fitag» (número 226 de la *Revista de Girona*): «Es podria anomenar el sistema Tàrraga, en què a l'organització no l'interessa què fan els grups mentre no actuen. Aparentment no està obligada a més. Però l'organització d'un festival amateur sembla que porti implícites algunes obligacions, que són precisament les que marquen la diferència i, independentment de la qualitat de les propostes, les que fan que la mostra esdevingui un èxit, no ja per al públic, sinó per als mateixos participants».

Els organitzadors van aprendre la lliçó, i alguns dels problemes que hi havia hagut en aquella edició no es tornaren a repetir, com l'allotjament dels participants i el tracte a les companyies participants.

Gala inaugural del Fitag
(Catalunya), 2006

Fitag 2005: l'estrena de Peraferrer

El Fitag iniciava una nova etapa sota la direcció de l'actor i director teatral Martí Peraferrer. Es tracta d'un actor de renom (*Sitges, Sputnik, La punyalada, Van Gogh, L'alegria que passa, El cor de la ciutat, Médico de familia...*), format a l'Institut del Teatre i que al llarg de la seva trajectòria ha format part de diverses companyies teatrals i ha creat la seva pròpia, el Teatre Blau. Des d'un primer moment, Peraferrer es comprometé amb el projecte: «Volem convidar a casa nostra tots els amants del teatre, vinguin d'on vinguin; acollir-los, parlar amb ells, veure'ls treballar».

En aquesta edició es va apostar per reforçar el caràcter rigorós, obert i participatiu del festival i es va estrenar el Fitag de Nits, un espai de llibertat creativa que va tenir molta bona acollida. També es va fer un pas important per recuperar la participació dels grups de teatre amateur gironins, que van ser convidats a protagonitzar un espectacle de creació col·lectiva amb el qual es va inaugurar el festival. La direcció de Peraferrer es va traduir en un programa d'activitats paral·leles més ampli i divers que mai, amb una mostra d'una selecció d'imatges antigues relacionades amb el món del teatre procedents de l'Arxiu Emili Massanas de la Diputació de Girona i un espai per al debat i la reflexió entorn de l'art del teatre.

La cinquena edició del Fitag, celebrada entre els dies 30 d'agost i 3 de setembre, va tenir la participació de 12 companyies teatrals, procedents de quatre continents, i va recuperar el pati de la Casa de Cultura com a escenari principal dels espectacles. El tret dife-

rencial, però, va ser sens dubte el Fitag de Nits, que es va oferir només el dia de la clausura, amb el subtítol de «Cabaret bohemí»; va constituir un final de festa diferent i obria noves vies a explorar de cares al futur.

Martí Peraferrer recorda aquella edició com un repte per aconseguir que el festival recuperés el segell d'identitat d'edicions anteriors, i que al mateix temps es convertís en un vertader espai d'intercanvi d'experiències entre els diferents grups de teatre. El director considera que ja des d'un primer moment van treballar «per un diàleg teatral i per la trobada i convivència de diferents cultures i societats».

Fitag 2006: més internacional que mai

En l'edició del 2006, del 29 d'agost al 2 de setembre, hi hagué la revalidació de l'equip directiu i d'uns nous objectius marcats. La idea de convertir el Fitag en un espai proper als grups de teatre amateur de les comarques gironines començava a prendre forma. Augmentaven els grups participants i s'ampliaven les activitats paral·leles. Amb una ocupació del 80% i més de 5.000 espectadors, el Fitag ja començava a ser una cita esperada a final d'estiu pel públic gironí.

En una ciutat com Girona, on el Fitag conviu al costat d'altres propostes, algunes amb molt més renom, com Temporada Alta, el festival compleix amb solvència una funció dinamitzadora: aporta escenaris, aporta publicitat i aporta públic a les propostes teatrals amateurs.

On acaba el teatre amateur i comença el professional

Des que va començar aquella primera edició el setembre de 1998, els grups teatrals afeccionats que han arribat a Girona han demostrat que el llistó de la seva qualitat artística és equiparable a la dels professionals. La gairebé totalitat del llarg miler d'actors que durant aquest període han passat pel festival es guanyen les garrofes amb les professions més diverses, però a tots ells els uneix la passió pels escenaris.

Només el fruit d'aquesta passió ha permès veure enfrontats a la ficció una parella en la vida real o tres generacions d'una mateixa família damunt l'escenari. Només el fruit d'aquesta passió fa que aquests aficionats a actors quan acaben les seves llargues jornades laborals assagin hores i hores, fins més enllà de les dotze o la una de la nit i, sovint, molts dies a la setmana quan s'acosta el dia de l'estrena. El resultat és moltes vegades un treball molt professional, que permetria a molts d'aquests actors fer el pas de l'amateurisme al professionalisme sense gaire traumes.

El president de l'Agrupació Teatral de les Comarques Gironines, Dani Sancho, reconeix que el professional del teatre ho té «de molt mal viure» i que cada cop hi ha un major nombre de gent «molt formada en teatre, amb experiència i que fa obres d'un nivell molt alt, però que es guanya la vida amb una altra professió».

Sancho distingeix, però, entre dues tendències dintre de l'amateurisme teatral: «aquelles agrupacions que existiran sempre a cada poble i que compleixen una gran funció social oferint a tothom qui ho vulgui la possibilitat de fer teatre però que no pretenen anar més enllà, i aquelles formacions que el que volen és sortir a fora a mostrar el que fan, presentar-se a concursos...».

I en aquest marc és on es mou el teatre amateur que es pot veure a Fitag: d'aquí aquesta proximitat amb el teatre professional.

El nivell de qualitat va augmentar de forma considerable i el nombre de propostes internacionals va créixer: Espanya, Israel, Geòrgia, Lituània, França, Letònia, Dinamarca, Argentina, Bulgària, Itàlia i Croàcia. Un bon reflex del bon nivell d'organització, la qualitat tècnica dels espais i l'acceptació del públic visitant. De fet, l'equip tècnic i humà poc tenia a veure amb aquell que havia començat l'any 1998; l'organització del teatre amateur s'havia professionalitzat i ja no només tenia Peraferrer com a director, sinó també un ajudant de direcció -Lluís Baulida-, director tècnic -Jordi Llongueras, que el 2007 ha estat substituït per Xavier Valentí-, responsable d'espai d'acollida -Titín Gustey-, 15 tècnics i 8 monitors, a més del suport en disseny i edició de tot el material de l'Oficina de Difusió de la Diputació.

Menció a part mereix el Fitag de Nits, que de la mà de l'actriu Marieta Sánchez va esdevenir durant els dies que va durar el festival i a partir de la mitjanit un autèntic cabaret bohemí on grups, actors i tothom qui ho volia de la faràndula podia fer públiques propostes de petit format.

Fitag 2007: l'any de les coproduccions

La setena i fins ara darrera edició del Fitag començava una altra vegada i, com no podia ser d'altra manera, amb noves ambicions. Ja no es tractava només de portar el millor teatre amateur possible d'arreu del món i oferir a les companyies d'aquí la possibilitat de

donar-se a conèixer. La Diputació de Girona deixava en mans de la Fundació Casa de Cultura tota l'organització, el remodelat Teatre Municipal s'incorporava com a nou espai escènic i, per primera vegada, el festival s'atrevia amb les coproduccions. De fet, aquestes darreres es van convertir en el pal del paller d'enguany. Una de les dues coproduccions va ser a nivell estatal amb la companyia En Azul Teatro, de Sevilla, que en l'edició del 2006 ja havia obtingut un gran èxit, i l'altre amb un col·lectiu de grups gironins (Safareig, Diti-rambe, Estils, En fi, teatre! i La Perduda), que es van encarregar de l'espectacle inaugural.

En total, hi van participar vint companyies -vuit estrangeres procedents d'Alemanya, Bèlgica, Colòmbia, Eslovàquia, Itàlia, Rússia, Síria i Turquia- una companyia de Sevilla, dues de Barcelona i quatre de les comarques gironines. Això, deixant de banda la participació en l'espectacle inaugural de les cinc companyies de teatre amateur de Salt.

A més es van oferir noves propostes dins l'apartat d'activitats paral·leles: espai de debat, propostes didàctiques (un *workshop* durant les dates del festival obert a tota la ciutat), exposició fotogràfica retrospectiva del Fitag 98 al 07, teatre al carrer..

Pel que fa a cabuda, es va ampliar el nombre de seients oferts gratuïtament a tots els visitants del festival -fins a 6.000-, augmentant places amb la incorporació del Teatre Municipal i proposant per primera vegada actuacions simultànies a les nits: escenari del Pati de la Casa de Cultura i l'escenari de l'Alternatiu.

Rezekne Theatre
(Letònia), 2005.

Chinese
Opera
Nanhua
(Xina),
2005.

El Fitag
a La Planeta, 2002.

Fitag de Nits, 2006.

El resultat, una vegada més, va ser altament positiu, amb una xifra rècord d'espectadors en nombres absoluts –se superaren les 5.500 persones, sense tenir en compte el públic de les activitats paral·leles i les activitats de carrer.

Tanmateix, aquesta xifra no es va veure reflectida en el percentatge d'ocupació, que es va quedar al voltant del 75%, ja que enguany s'ha ofert una cabuda molt superior a la de l'edició de l'any passat –6.000 entrades gratuïtes–, gràcies a la incorporació del Teatre.

El director del Fitag, Martí Peraferrer, explica que el festival ha complert els dos objectius que s'havia marcat per a aquest 2007: potenciar les funcions de la tarda a la sala La Planeta i les coproduccions.

Peraferrer destaca «l'èxit de les coproduccions a tots nivells», que els referma «en la voluntat de continuar per aquest camí», així com la capacitat del Fitag de «connectar les companyies entre elles». La faceta del festival d'actuar com a punt de trobada d'actors, directors i companyies de teatre amateur s'ha traduït enguany en la presència de tres grups que han actuat al Fitag en el festival Meridiano Cero de Saragossa, amb la incorporació a les dues ja previstes de la proposta alemanya de Das Dokumentartheatre de Berlín.

Tot i el bon balanç que es fa de l'edició d'enguany, l'autocrítica també hi és present. Martí Peraferrer considera que s'ha de millorar el sistema d'entrada dels espectadors, de manera que s'evitin les

cues i que gent es quedi a fora; també pensa que cal redistribuir les cabudes, per evitar que en uns espais hi hagi aglomeracions mentre que d'altres no s'omplien del tot. I que el Fitag de Nits ha de rebre un major nombre de propostes.

El Fitag tampoc se salva de les crítiques per part d'un col·lectiu teatral, concretament de l'Agrupació Teatral de les Comarques Gironines. El seu director, Dani Sancho, acusa el festival «d'estar allunyat de la realitat del teatre amateur que es fa a Girona» i de «no promoure suficientment els grups». Peraferrer es defensa explicant que «no es pot passar al Fitag tota la responsabilitat de dinamització del teatre amateur gironí» i recorda, una vegada més, que les seves portes «estan obertes per a tothom».

Sigui com sigui, el Festival de Teatre Amateur de Girona ja treballa amb la vista posada en el futur. El seu director creu que el Fitag ha de continuar apostant per ser una eina de dinamització del teatre amateur que es fa a casa nostra i anar creant llaços i lligams amb altres festivals de les mateixes característiques. Una de les primeres novetats, ja palpable, és que el Fitag no tanca les seves portes amb la cloenda dels cinc dies de teatre, sinó que continua viu a Internet, a través del web del festival, on es pot veure una retrospectiva de tots aquests anys de Fitag, així com imatges, fitxes tècniques...

Oriol Torrellas és periodista.